

FENERCİ BABA*

Aybek**

Aktarma: Yrd. Doç. Dr. Nursan ILDIRI***

Dar, eğri büğrü sokağın kimsesiz akşamını, Tursungul ağabeyin çürük penceresinin tepesine geçirilen bir fenerin titrek ışıkları aydınlatıyordu. Onu, her gün akşamüstü kısa boylu, kırışık yüzlü, yaşlı bir adam gelip yakardı. Biz ona “Fenerci Baba” derdik. Çok sakin, sessiz biriydi. Küçük merdivenini hızlıca koyup anlaşılmasın bir ustalık ile çıkar, koltuğundan kirli mendilini alıp özenle fenerin camlarını silerdi. Feneri yakınca yere inip kambur gibi bükülmüş omzuna merdivenini koyarak bir anda gözden kaybolurdu.

Fenerin kurulduğu vakitlerde bütün mahalle gururlanıp ona anlaşılmaz bir sevgi ile bakmış olsalar da bu sevgi çok uzun sürmemişti. Sonradan herkes ona ilgisiz olmaya başladı.

Özellikle, mahalle çocukları ile fener arasında anlaşılmaz bir düşmanlık oluştu. Toplaşarak önce birbirimizin şapkasını atar, fenere şapka giydiren arkadaş, nişancılığı ile övünürdü. Daha sonra bu da bizi sıkmaya başladı. Çünkü piston takılmış ve de çeşit çeşit ipekler ile süslenmiş şapkayı takınca fener güzel bir görünüm kazanır, bizimle alay edermiş gibi olurdu. Bu sebepten elimize taş, toprak alıp fenere saldırırdık. O çok güçsüzdü.

Küçük bir toprak veya taş parçası zavallı fenerin camlarını kırıp düşürürdü. Sonra Fenerci Baba haftada üç dört kez yeni cam alıp takmak zorunda kaldı. O gittiğinde biz hemen yeni camını da yok ederdik. Buna rağmen Fenerci Baba ağzını bile açmazdı. Onun bu hali hiç hoşumuza gitmez, keşke bizi kovalasa, yakalayıp azarlasa hatta herhangi birimizi tutsa, dövse derdik. Ama bu isteklerimizin hiçbiri gerçekleşmezdi. Bir gün, akşam namazı vakti sokakta çok fazla çocuk vardı. İçimizde en korkusuz, en acımasız Çolak Kasım:

“Çocuklar!” dedi.

Toza bulanmış yüzlerimiz ondan yeni bir şey bekleyerek gözlerine çevrildi.

“Fenerci Baba’nın geleceği zaman yakın. Kırılım bakalım, ne yapacaktı?” dedi ve eline aldığı şeyi incelemeye başladı. Elimizden uçup giden taş toprak parçaları fenerin bütün camını deşip geçmişti. Uzaktan Fenerci Baba’nın

* *Fenerci Baba* (Fanorchi Ota) adlı hikâye, Aybek’in “Mükemmel Eserler Toplamı” adlı kitabının (Oybek, Mukammal Asarlar To’plamı, Fan Nashriyoti, Toshkent 1968) 12 - 14. sayfaları arasında yer almaktadır.

** Çağdaş Özbek edebiyatının en önemli isimleri arasında yer almaktadır.

*** Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Bölümü, nursan.aslan@atauni.edu.tr

iki büküm olmuş küçücük bedeni görünmeye başladı. Merdiveni omzundan indirerek dikkatlice duvara dayadı. Fenerci Baba onun üstüne çıktı ve hemen kibriti yaktı. Fener dört tarafı yıkılmış ev gibi acayip bir görünüşte, bir tarafa doğru yamulmuştu. Biz hepimiz kibirleniyorduk. Hatta bazıları kıs kıs gülüyordu. Yaşlı adam hasta gibi yavaşça aşağı indi. Uzun kaşları altında kısılmış gözleri ile hepimize yalvarırcasına baktı ve güçsüz, yavaş bir sesle:

“Salak çocuklarım, bu nasıl bir söz. Fenere değmezseniz bir şey olur mu? O yukarıda sizler aşağıda oynuyorsunuz.”

Çocuklar suskunluklarını koruyorlardı.

“Sizler henüz gençsiniz, gözleriniz keskin. Karanlık da aydınlık da aynı sizler için. Yatsı namazı olmadan annelerinizin kucağında piş piş uyuyup kalırsınız hepimiz. Bizim gibi yaşlılar için ışık çokça gerekli.” dedi.

Çocukların gözleri yaşlı adamdaydı.

“Geçen gün gece şiddetli bir yağmur yağıyordu. Bu tarafa geleceğim, baktım sokak çok karanlık. Fenerin delik camından rüzgâr girerek kapatıyordu. İşte şu arkın başına vardığımda bir şey suyu şapırdatıyordu. Şaşkınlıkla neymiş diyerek feneri arığa tuttuğumda benden daha yaşlı bir kişinin arktan çıkamıyor olduğunu fark ettim. Hemen elinden çektim, güçlükle kenara çıkardım. Her tarafı çamur, sırlıklam su.”

Çocuklardan biri:

“Vah vah, gerçekten sakalı da yüzü de çamur mu?”

“Her tarafı çamur olmuş. Daha sonra evine götürüp koydum.” dedi ihtiyar adam.

Bir anda gözümün önünden Fenerci Baba'nın söyledikleri geçiverdi. Çolak Kasım:

“Yalan yalan!” diye bağırdı.

Çocuklar birden:

“Doğru!” diye cevap verdiler.

“Şimdi kim kırarsa onu tutup Fenerci Baba'ya veririz.” dedi Ahmet.

Fenerci Baba:

“Evet, aferin. Artık kırmazsınız değil mi?”

“Yok yok!” diye cevap verdik o zaman.

İhtiyar adam küçücük merdivenini omuzuna alarak karanlıkta kayboldu.

O zamandan beri gerçekten fener bir daha kırılmadı. Şimdi bu fenerin yerinde gümüş bir tel ile çevrilmiş tohumdan daha büyük elektrik lambası yanıp

duruyor. Onun için ne yakıcı ne kibrit ne de yağ gerek. Hiçbir çocuk salaklık yapıp taş da atmıyor. Onun ışığı yandıkça gençliğimin bir kısmını ve Fenerci Babacığımı hatırlıyorum.